

احکام فقہی نقض حریم خصوصی اشخاص

(فرہنگیان)

تہیہ و تالیف: علی نعمتی

www.ketab.ir

نشر فروغ ہدایت

بہ مدیریت دکتر یوسفی

سرشناسه	: نعمتی، علی، ۱۳۴۸ اسفند-
عنوان و نام پدیدآور	: احکام فقهی نقض حریم خصوصی اشخاص (فرهنگیان) / تهیه و تألیف علی نعمتی.
مشخصات نشر	: زمین: فروغ هدایت، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۷ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۵۲۸۸-۲۲-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۳۲.
موضوع	: حق صیانت از حریم شخصی (فقه) Privacy, Right of (Islamic law) حریم شخصی (فقه) *Privacy (Islamic law) حریم شخصی -- قوانین و مقررات -- ایران Privacy -- *Law and legislation -- Iran اشخاص (حقوق) -- ایران Persons (Law) -- Iran
رده بندی کنگره	: ۶۹۸BP/۶
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۷۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۰۵۹۹۹۹

احکام فقهی نقض حریم خصوصی اشخاص (فرهنگیان)

نویسنده: علی نعمتی

صفحه آرا و طراح جلد: پانیز چشمه نور

ناشر: نشر فروغ هدایت

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۱

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۲۸۸-۲۲-۵

مقدمه

پذیرش حوزه‌هایی که دیگران به راحتی و بدون هر گونه دلیل منطقی و عقلانی‌ای نتوانند در آن وارد شوند از آرزوها و مطالبات عمومی انسانها در جوامع گذشته، حال و آینده محسوب می‌شود. نگاهی اجمالی به تاریخ زندگی انسان‌ها حاکی از ترسیم قلمرویی است که انتظار آن بوده است که دیگران اعم از افراد و دولت‌ها بدون اذن و رضایت صاحب قلمرو، وارد آن نشوند. ورود به منازل دیگران، اماکن خصوصی، استراق سمع، بازرسی بدنی با ابزارهای مختلف، انگشت‌نگاری برای ورود به سرزمین دیگر کشورها از جمله اموری هستند که در این قالب، خود را نشان می‌دهند.

شناسایی حریم خصوصی به عنوان حقی از حقوق مدنی و سیاسی بشری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این اهمیت، با مشکلات و معضلات چندی در این رابطه نیز همراه می‌باشد. پذیرش حریم‌هایی که هیچ‌کس، حتی دولت نتواند وارد آن شود و تعریف ضابطه معین برای ورود به آن حوزه و مطالبه از دولت برای شناسایی این حق و اجرای آن و مجازات کردن افرادی که بدون دلیل، این حریم را نقض می‌کنند از جمله عواملی هستند که در تحقق مشکلات و معضلات مربوط به حریم خصوصی، ماهیت و قلمرو آن نقش‌آفرینی داشته‌اند. آیاتی از قرآن کریم بر پذیرش این حقیقت در اسلام دلالت دارند. آیات ۲۷ و ۲۸ سوره نور، آیه ۱۲ سوره حجرات و کل سوره همزه نمونه‌ایی از این آیات می‌باشند که هر کدام بعد خاصی از حریم خصوصی را نشان می‌دهند. این امر، توجه و اهمیت آموزه‌های دینی در این قضیه را نمایان می‌کند؛ تحقیق حاضر گامی است در جهت مطالعه و بررسی فقهی زیان ناشی از نقض حریم خصوصی دیگران، که با استفاده از منابع فقهی و به تبع آن منابع حقوقی در این راستا شروع به کار کرده است.

اسلام حق حریم خصوصی را در قالب حقوق و آزادی‌های دیگر نظیر منع تجسس، منع سوء ظن، رعایت حرمت مسکن اشخاص، جرم انگاری نسبت نگاه به نامحرم و افشاء تمام اجزاء بدن یا قسمت‌های خاصی از آن و... را حمایت کرده است. حریم خصوصی افراد، قلمرو و محدوده‌ای از اعمال، رفتارها، ویژگی‌ها و مختصات هر شخص است که

برای عموم آشکار نبوده و در وهله نخست به فرد معینی اختصاص دارد و وی نیز تمایل به افشاء آن ندارد؛ با دقت نظر در قرآن و احادیث و متون فقهی موجود، مشاهده می‌شود اسلام به مساله حفظ حریم خصوصی اشخاص توجه ویژه‌ای داشته است؛ لیکن متأسفانه در نظام حقوقی کشورهای اسلامی، در تدوین قوانین و مقررات مربوط به حریم خصوصی، حمایت‌های لازم صورت نگرفته است. در آیه ۱۲ سوره حجرات و آیه های ۱۹، ۲۷، ۲۸، ۳۰، ۳۱ سوره مبارکه نور احترام به حریم خصوصی اشخاص مورد تاکید قرار گرفته است؛ همچنین، روایات بسیاری در خصوص احترام آبرو و حیثیت مومن، ممنوعیت تجسس و تفتیش، ممنوعیت ورود به منزل غیر بدون اذن، ممنوعیت استراق بصر، ممنوعیت استراق سمع، ممنوعیت غیبت و ممنوعیت اشاعه فحشا و هتك ستر وارد شده است، که همگی دال بر حساسیت شدید شارع بر رعایت حریم خصوصی اشخاص می‌باشد. در نظام حقوقی ایران در قوانین مختلف، بطور موردی، مسائل مربوط به حریم خصوصی مطرح شده و گاهاً ضمانت اجرای کیفری یا حقوقی برای ناقضین در نظر گرفته شده، ولی قانونی جامع، پیرامون آن وجود ندارد که این فاصله، یک نقص بزرگ در قوانین جاری است. مضافاً اینکه ناقضین حریم خصوصی، مطابق آموزه های فقهی و حقوق موضوعه، دارای مسئولیت مدنی بوده و مکلف به جبران زیان وارده هستند.

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۱۲	فصل اول
۱۲	کلیات مفاهیم
۱۳	مقدمه
۱۶	تعریف حریم خصوصی
۲۳	مبانی فقهی
۲۶	احکام حریم خصوصی از منظر فقهی معاصر
۲۶	الف) دیدگاه فقهی امام خمینی
۲۸	ب) سایر فقها
۲۸	مبانی حمایت از حریم خصوصی در تعالیم اسلامی
۲۹	الف) اصل کرامت ذاتی بشر
۳۰	ب) اصل حرمت و احترام عرض و ابرو
۳۱	ج) اصل لزوم کتمان سر
۳۲	پیشینه تاریخی
۳۲	سیر تاریخی
۳۲	دوران قبل از رنسانس
۳۴	دوران بعد از رنسانس
۳۶	سیر تقنینی
۳۶	اعلامیه های جهانی و اسناد بین المللی
۳۷	اعلامیه جهانی حقوق بشر :
۳۷	میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی
۳۸	معاهدات منطقه ای حقوق بشر
۳۸	کنوانسیون اروپایی
۳۸	کنوانسیون آمریکایی

- ۳۹ _____ عهدنامه شورای اروپا برای حمایت از زندگی خصوصی (1981)
- ۳۹ _____ اعلامیه اسلامی حقوق بشر
- ۴۰ _____ دستور العمل شورای اروپا (1999)
- ۴۱ _____ قوانین موضوعه ایران

۴۴ _____ فصل دوم

۴۴ _____ ادله فقهی حریم خصوصی

- ۴۵ _____ مقدمه
- ۴۵ _____ آیات قرآن
- ۵۱ _____ روایات
- ۵۱ _____ روایات دال بر حرمت تجسس
- ۵۱ _____ روایات دال بر ممنوعیت ورود به منزل غیر بدون اذن
- ۵۲ _____ الف) حکم پیامبر (ص) در قضیه سمره بن جندب
- ۵۳ _____ ب) مجازات نظاره گر به منزل غیر بدون اجازه
- ۵۴ _____ روایات دال بر ممنوعیت استراق سمع
- ۵۴ _____ روایات دال بر ممنوعیت افشا
- ۵۵ _____ دلایل عقلی
- ۵۸ _____ مصادیق حریم خصوصی از منظر آیات و روایات
- ۵۹ _____ ممنوعیت تجسس و تحسس و تفتیش
- ۶۲ _____ ممنوعیت سو ظن
- ۶۵ _____ ممنوعیت ورود به منازل بدون استیذان
- ۶۷ _____ ممنوعیت استراق سمع و بصر
- ۶۷ _____ ممنوعیت اشاعه فحشا و هتك ستر
- ۶۹ _____ ممنوعیت ورود به منازل بدون استیذان
- ۶۹ _____ ممنوعیت نیمه و غیبت
- ۷۰ _____ مصادیق حریم خصوصی در حقوق موضوعه
- ۷۰ _____ حریم خصوصی اموال
- ۷۰ _____ مسکن
- ۷۱ _____ قلمرو مسکن

۷۲ _____ اهمیت مسکن

۷۴ _____ به کار گماردن دوربین

۷۴ _____ نظاره کردن در منزل دیگران

۷۴ _____ بازرسی اتومبیل‌ها

۷۵ _____ حریم تمامیت جسمانی

۷۶ _____ بازرسی بدنی

۷۶ _____ حریم انسان نسبت به لباس

۷۷ _____ حریم خصوصی مربوط به هویت

۷۸ _____ حریم خصوصی مربوط به افکار و نظرات

۷۸ _____ حریم خصوصی تمامیت معنوی

۷۸ _____ حریم خصوصی اسرار

۷۹ _____ حریم خصوصی مربوط به فکر

۷۹ _____ حریم خصوصی ارتباطات

۷۹ _____ نامه و نوشته‌ها

۸۰ _____ حریم خصوصی مخابرات

۸۱ _____ فصل سوم

۸۱ _____ جبران زیان ناشی از نقض حریم خصوصی

۸۲ _____ مقدمه

۸۳ _____ قاعده ائتلاف

۸۳ _____ ادله اعتبار قاعده

۸۳ _____ آیات

۸۵ _____ روایات

۸۵ _____ الف) روایات شهادت زور

۸۵ _____ ب) روایات باب اجیر

۸۶ _____ ج) روایات ابواب موجبات ضمان

۸۶ _____ د) روایات باب حدود

۸۷ _____ ه) روایات باب عتق

۸۷ _____ و) حدیث «لا ضرر و لا ضرار»

۸۸ _____ بنای عقلا

۸۸ _____ اجماع

۸۹ _____ قاعده تسبیب

۹۰. تعریف سبب و تسبیب، علت و شرط _____
۹۱. تعاریف فقها از سبب و تسبیب _____
۹۲. مستندات قاعدهء تسبیب _____
۹۳. قاعده لا ضرر _____
۹۴. قلمرو قاعده «لا ضرر» _____
۹۵. ادله فقهائى لا ضرر _____
۹۵. الف) کتاب _____
۹۶. ب) روایات _____
۹۷. ج) اجماع _____
۹۷. د) عقل و بنای عقلاء _____
۹۸. احتمالات معنای لا ضرر _____
۹۸. الف) نفی حکم ضرری _____
۹۸. ب) نفی حکم به بیان نفی موضوع _____
۹۹. ج) نفی ضرر غیر متعارف _____
۹۹. د) نهی تشریعی _____
۹۹. ه) نهی حکومتی و سلطانی _____
۱۰۰. و) عدم امضای شارع اضرار به غیر را _____
۱۰۱. مبانی حقوقی جبران زیان ناشی از نقض حریم خصوصی _____
۱۰۱. مفهوم مسوولیت مدنی _____
۱۰۲. مفهوم ضرر ناشی از نقض حریم خصوصی _____
۱۰۳. اقسام ضرر ناشی از نقض حریم خصوصی _____
۱۰۳. الف) ضرر مالی یا مادی _____
۱۰۵. ب) ضرر معنوی _____
۱۰۷. شرایط ضرر قابل جبران در نقض حریم خصوصی _____
۱۰۷. مسلم بودن ضرر _____
۱۰۸. مستقیم بودن ضرر _____
۱۰۹. ضرر باید جبران نشده باشد _____
۱۱۰. رابطه سببیت _____
۱۱۱. جبران ضرر در نقض حریم خصوصی _____
۱۱۲. اصل لزوم جبران کامل ضرر _____
۱۱۲. اصل لزوم مناسب بودن شیوه های جبران با ضرر وارده _____